

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 395/2014-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť Z. H., Z. K., D. K., V. H., S. N., M. N., M. N., L. N., mal. K. N., V. H., M. H., J. H., O. H., P. N., zastúpených advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, Grösslingová 4, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na právnu pomoc a rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 24 Sp 35/2013-24 z 28. novembra 2013 v časti rozhodnutia súdu o trovách konania a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Z. H., Z. K., D. K., V. H., S. N., M. N., M. N., L. N., mal. K. N., V. H., M. H., J. H., O. H. a P. N. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. februára 2014 doručená sťažnosť Z. H., Z. K., D. K., V. H., S. N., M. N., M. N., L. N., mal. K. N., V. H., M. H., J. H., O. H. a P. N. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, na právnu pomoc a rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24 Sp 35/2013-24 z 28. novembra 2013 v časti rozhodnutia súdu o trovách konania.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že *«Sťažovatelia v procesnom postavení žalobcov sa v konaniach pod sp. zn. 24 Sp 35/2013 a 24 Sp 44/2013 vedených pred krajským súdom domáhali preskúmania neprávoplatných rozhodnutí Okresného úradu Banská Bystrica, pozemkový a lesný odbor (býv. Obvodný pozemkový úrad Banská Bystrica), preskúmané rozhodnutia sú identifikované č. OP/2013/001399-1/Sch zo dňa 18. 6. 2013 a č. OP/2013/001679-2/Sch zo dňa 23. 7. 2013. Išlo o správne konania o navrátenie vlastníctva k pozemkom podľa zákona č. 503/2003 Z. z. (reštitučné konania). Krajský súd procesným uznesením vyhláseným na pojednávaní dňa 28. 11. 2013 rozhodol o spojení oboch vecí (sp. zn. 24 Sp 35/2013 a 24 Sp 44/2013) na spoločné konanie, vedené pod jednotnou sp. zn. 24 Sp 35/2013. Krajský súd rozhodol vo veci rozsudkom zo dňa 28. 11. 2013 č. k. 24 Sp 35/2013-24 (ďalej len „rozsudok“), ktorým plne vyhovel návrhu sťažovateľov a obe napadnuté rozhodnutia správneho orgánu... zrušil a vec vrátil správnenému orgánu na ďalšie konanie (I. výroku) a zaviazal správny orgán k náhrade trov konania v sume 985,72 €, do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia (II. výroku)...*

Na odôvodnenie výroku II. o trovách konania krajský súd inter alia uviedol, že právny zástupca v zákonom stanovenej lehote vyčíslil trovy právneho zastúpenia vo výške 5.659,20... Súd nepovažuje za správne vyčíslenie základnej sadzby tarifnej odmeny u každého jednotlivého žalobcu, pretože okruh účastníkov je daný zákonom... Súd preto úkony právneho zastúpenia nepovažoval za spoločné úkony viacerých žalobcov... Ďalej

krajský súd uviedol, že nepriznal uplatnené režijné paušály, ktoré účtoval advokát za 5 úkonov pre 14 klientov...

Nad rámec jedného účastníka konania (t. j. ostatným procesne úspešným 13 účastníkom) krajský súd náhradu trov konania de facto nepriznal. Takýmto postupom došlo podľa názoru sťažovateľov k porušeniu horeuvedených ustanovení nadzákonných predpisov...

Z uvedených dôvodov krajský súd celkom nesprávne aplikoval citované ustanovenia právnych predpisov (najmä § 13 ods. 2 a 16 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z. z.), odchýlil sa od ich znenia až takým spôsobom, že zásadne poprel ich účel a význam...».

3. V nadväznosti na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo... vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na právnu pomoc a rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 1 a 2 Ústavy SR, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28. 11. 2013 č. k. 24 Sp 35/2013-24, v časti rozhodnutia súdu o trovách konania (výrok II. rozsudku), bolo porušené.

2. Zrušuje sa rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28. 11. 2013 č. k. 24 Sp 35/2013 v časti II. výroku a vec sa v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný zaplatiť sťažovateľom vyčíslenú náhradu trov konania, k rukám ich právneho zástupcu, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

4. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. Ústavný súd zo sťažnosti, z jej príloh zistil, že sťažovatelia namietali nesprávny postup krajského súdu, čím podľa ich názoru došlo k porušeniu základného práva zaručeného v čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 a 2 ústavy, práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto súvislosti sťažovatelia predovšetkým namietali, že *„Krajský súd však v rozsudku priznal právo na náhradu trov konania iba v tom rozsahu, ako by v konaní právny zástupca zastupoval jedného účastníka, a to tak trovy právneho zastúpenia (tarifnú odmenu), ako aj paušálne náhrady (tzv. režijný paušál)“*.

7. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého

zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

8. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

9. Nosné dôvody sťažnosti sťažovateľov spočívajú v namietaní, že krajský súd uznesením č. k. 24 Sp 35/2013-24 z 28. novembra 2013 nepriznal trovy konania všetkým účastníkom konania, lebo krajský súd úkony právneho zastúpenia štrnástich žalobcov zastúpených jedným spoločným advokátom nepovažoval za spoločné úkony viacerých žalobcov, a preto napadnuté rozhodnutie nemá požadovanú ústavnú dimenziu.

10. Pokiaľ sťažovatelia v rozsahu namietaných skutočností nesúhlasili s napadnutým rozsudkom krajského súdu sp. zn. 24 Sp 35/2013 z 28. novembra 2013 (vo výroku II o náhrade trov konania), ktoré im bolo doručené 23. decembra 2013, mali možnosť proti tomuto uzneseniu v časti výroku o trovách konania podať odvolanie, čo vyplýva tiež z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5 Sžf 3/2011 z 27. januára 2011 v tejto súvislosti najvyšší súd

napríklad uviedol: „Vzhľadom na ustanovenie § 246c ods. 1 veta druhá OSP, v zmysle ktorého opravný prostriedok podľa piatej časti OSP je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti, a ustanovenie § 250k OSP, ktoré osobitne upravuje náhradu trov konania v správnom súdnictve, možnosť podať odvolanie zakotvená nie je, najvyšší súd sa v prvom rade zaoberal prípustnosťou odvolania proti rozhodnutiu o náhrade trov konania.

Správne súdnictvo upravené v piatej časti OSP v ustanovení § 250k a § 250h ods. 2 za bodkočiarkou rieši otázku náhrady trov konania, avšak nerieši rozhodovanie o trovách konania pri podanom odvolaní voči prvostupňovému súdnemu rozhodnutiu. Na uvedenú situáciu sa v zmysle § 246c ods. 1 veta prvá OSP preto možno primerane použiť ustanovenia tretej časti a štvrtej časti OSP. Keďže podľa OSP je odvolanie zásadne prípustné, s výnimkami v zákone presne stanovenými, medzi ktorými sa odvolanie voči rozhodnutiu o trovách konania nenachádza a ustanovenie § 250ja ods. 1 a 2 OSP upravuje iba prípustnosť odvolania pri rozhodovaní vo veci samej, v predmetnom prípade odvolanie voči rozhodnutiu o trovách konania prvostupňového súdneho rozhodnutia treba pripustiť vzhľadom na ustanovenie § 246c ods. 1 OSP, § 201 OSP a § 202 OSP.“

11. Už citované rozhodnutie najvyššieho súdu nie je ani prekvapivé, ani náhodilé. K podobným záverom dospel najvyšší súd tiež v rozhodnutiach sp. zn. 2 Sžo 96/2008, sp. zn. 5 Sžp 1/2008, sp. zn. 7 Sžso 4/2008, sp. zn. 5 Sžf 30/2007, sp. zn. 6 Sžo 58/2008 a pod.

12. Sťažovatelia teda mali možnosť brániť sa v rozsahu uvádzaných nosných dôvodov (pozri bod II), a to v rámci riadnych opravných prostriedkov (odvolanie) proti namietanému rozsudku krajského súdu sp. zn. 24 Sp 35/2013 z 28. novembra 2013 (vo výroku II o náhrade trov konania). Takéto konanie predchádza v zmysle zásady subsidiarity konaniu pred ústavným súdom. Napokon nemožno v tejto súvislosti nevziať do úvahy, že sťažovatelia boli tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v konaní pred ústavným súdom zastúpení advokátom (kvalifikovaným právnym zástupcom). Táto skutočnosť nadobúda svoj význam predovšetkým v tom, že sťažovatelia boli/mali byť – aj napriek nesprávnemu poučeniu krajského súdu – znalí svojho oprávnenia vyplývajúceho inak z ustálenej praxe najvyššieho súdu (body 10 a 11). Dôsledky nesprávneho poučenia súdu sú zákonom

predpokladané a kvalifikovanou osobou teda poznateľné (pozri § 204 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku).

13. V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: „Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“

14. Ústavné súdnictvo a právomoc ústavného súdu sú vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, v ktorých protiústavnosť nemožno napraviť iným spôsobom, najmä procesnými prostriedkami vyplývajúcimi z príslušných procesných noriem (predovšetkým Občiansky súdny poriadok). Ak teda sťažovatelia majú alebo v minulosti mali možnosť domáhať sa ochrany svojich práv, ktorých porušenie namietajú, pred všeobecným súdom, tak to vylučuje právomoc ústavného súdu konať o jej sťažnosti. Nedostatok právomoci ústavného súdu vyplýva priamo z ústavy (čl. 127 ods. 1).

15. Ústavný súd preto už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažnosť sťažovateľov odmietol z dôvodu nedostatku právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

16. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľov.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Milan Lalič.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2014